

Input internetconsultatie

Datum

25 april 2022

Ons kenmerk

21-059/KJ/PvdB/tvm

Betreft / Onderwerp

AO Uitvoering Sociale Zekerheid d.d. 6 april 2022

Doorkiesnummer

06-13468470

Email contactpersoon

Paul.vandenboom@fnv.nl

Bijlage(n)

-

Input FNV internetconsultatie “Wet maatwerk bij terugvordering”.

FNV heeft met tevredenheid kennisgenomen van de conceptwet “Maatwerk bij terugvordering”. Wij hopen dat deze wet het aantal uitkeringsgerechtigden dat in de problemen komt door excessieve terugvorderingsmaatregelen gaat voor een belangrijk deel tot het verleden gaan behoren. Naast de conceptwetgeving hebben we met instemming de consultatieversie van de memorie van toelichting gelezen waarin de overheid, eindelijk, het boetekleed aantrekt voor de vele misstanden rond het gebrek aan maatwerk bij uitvoeringsorganisaties in de sociale zekerheid. En de erkenning van de dramatische gevolgen die dit heeft voor betrokkenen.

Deze Wet maatwerk bij terugvordering kan niet los worden gezien van de brede discussie rond de sociale zekerheid in het algemeen en de Participatiewet in het bijzonder. De sociale zekerheid is wat FNV betreft sowieso aan een grondige revisie toe waarbij de menselijke maat over de hele breedte terug moet komen. Dit zien we bijvoorbeeld terug in de moeizame discussies rond de hardheden in de WIA en in de Participatiewet. Die laatste moet wat ons en anderen betreft helemaal grondig op de schop. Tot die tijd zijn wetten zoals deze, hoe goedbedoeld ook, louter symptoombestrijding.

Desalniettemin hebben we kritiek op de vormgeving en reikwijdte van deze wet. Hierbij onze belangrijkste opmerkingen:

1. Moeten in plaats van kunnen

Allereerst een belangrijk en essentieel kritiekpunt op de voorgestelde wettekst. Er wordt nu ingezet om gemeenten en andere uitvoerders meer mogelijkheden te bieden voor menselijke maat en maatwerk. Dat is natuurlijk prima. Dat helpt daar waar redelijke gemeenten of uitvoerende instanties tegen wettelijke grenzen aanlopen. Maar dan nog zijn

uitkeringsgerechtigden dus feitelijk overgeleverd aan de grillen van de desbetreffende gemeenteambtenaar of van andere uitvoerende instantie. Wij pleiten dan ook voor een plicht tot coudance in omschreven gevallen in plaats van een mogelijkheid. Met andere woorden, uitvoerders de mogelijkheid geven vanuit de menselijke maat te handelen is niet voldoende. Het moet een plicht zijn dit te doen. De crux zit hem wat ons betreft in het woordje *kan* in de onderstaande passage. Dat is te vrijblijvend. Daar kunnen niet of nauwelijks rechten aan ontleend worden. Het woord *kan* moet ons betreft dan ook vervangen worden door *moet*. In de Participatiewet is de voorgestelde wetswijziging:

*9. Het college **kan** besluiten geheel of gedeeltelijk van terugvordering als bedoeld in het eerste lid af te zien, indien: a. de terugvordering het gevolg is van het niet of niet behoorlijk nakomen van de verplichting*

Dit moet worden:

*9. Het college **moet** besluiten geheel of gedeeltelijk van terugvordering als bedoeld in het eerste lid af te zien, indien: a. de terugvordering het gevolg is van het niet of niet behoorlijk nakomen van de verplichting*

En uiteraard ook bij andere wetten het woord kan vervangen door moet. Zoals bij de WW artikel 36 "5. Het UWV **kan** besluiten geheel of gedeeltelijk van terugvordering af te zien, indien". Moet worden: "5. Het UWV **moet** besluiten geheel of gedeeltelijk van terugvordering af te zien, indien".

Bij de Wajong artikel 2.58 "Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen **kan** besluiten geheel of gedeeltelijk van terugvordering af te zien," moet worden "Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen **moet** besluiten geheel of gedeeltelijk van terugvordering af te zien,"

Enzovoort bij alle wetten.

De huidige formulering zal goedwillende uitvoeringsinstanties wellicht enige soelaas bieden, als benadeelde individuele uitkeringsgerechtigde kun je er weinig tot niets mee.

2. In een context van dubieuze nalevingsmechanismes

Een ander punt dat wij willen maken is dat de problemen altijd ontstaan in een cultuur en context van handhaving en naleving. Wij zien dat er veel mis is met de nalevingsmechanismes bij met name gemeenten, maar ook bij andere uitvoeringsinstanties. Variërend van gebrekkige toezicht op de gebruikte methoden, onvoldoende mogelijkheid tot bezwaar en beroep, conclusies op basis van flinterdunne aannames, tot het gebruik van vooroordeel bevestigende algoritmes zoals bij SyRI en zelfs ronduit institutionele discriminatie bij uitvoerders. Of de praktijk van de zogenaamde kliklijnen. Zolang dit soort uitvoeringspraktijken mogelijk blijven, zullen daar waar deze praktijken aan de orde van de dag zijn en algemeen geaccepteerd, uitkeringsgerechtigden ook weinig te verwachten hebben met de mogelijkheid dat ze op basis van de menselijke maat met wat coudance behandeld zullen worden. Deze wijziging moet samengaan met een aanpak van deze problemen, anders is het half werk.

3. Rechten claimen

De conceptwet uit de internetconsultatie geeft überhaupt nog geen enkele indicatie over hoe je als uitkeringsgerechtigde je rechten kunt claimen. Wij gaan ervan uit dat deze wet samengaat met goede voorlichting aan uitvoerende instanties maar ook met gedegen publieksvoorlichting, met handelingsperspectief als je als uitkeringsgerechtigde je recht wilt claimen. Uiteraard gaat FNV haar leden gedegen ondersteunen als ze hun rechten gaan claimen. Bovendien zullen wij uitvoeringsinstanties op allerlei manieren gaan bewegen vanuit de doelstellingen van deze wet te gaan handelen. Om een gang naar de rechter te voorkomen zou een onafhankelijke klachtenfunctionaris in het leven kunnen worden geroepen

4. Mensen nu al in de problemen, terugwerkende kracht

Een concrete ingangsdatum van deze nu nog conceptwet wordt niet gegeven. Wij gaan er van uit dat dit niet voor 2023 zal zijn. Wij willen daarom ook een compensatie voor uitkeringsgerechtigden die in het verleden benadeeld zijn. Immers, de Memorie van Toelichting (MvT) is klip-en-klaar: veel mensen zijn in problemen geraakt niet door hun eigen schuld. Maar door te strakke wettelijke kaders en te bureaucratisch functionerende uitvoeringsinstanties die daardoor te weinig mogelijkheden hadden en hebben om deze problemen te voorkomen. De geschetste problematiek speelt in ieder geval al sinds 2012. Wij willen daarom ook een duidelijke handreiking naar de mensen die al in de problemen zitten en die in de problemen komen tot dat deze wet in werking gaat. De in de MvT beschreven problemen laat de overheid geen andere mogelijkheid om ook deze groep tegemoet te komen.

Met vriendelijke groet,

Kitty Jong
Vicevoorzitter FNV